

SZÖVEG –
BESE NÓRASZAKÉRTŐ –
DR. KRIVÁN GERGELY, az Egyesített Szent István és Szent László Kórház Gyermekhematológiai és Óssejt-transzplantációs osztályának főorvosaSOROZAT –
GYEREKRENDELŐ

MENNYIT ÉR AZ ÚJSZÜLÖTT VÉRE?

Most vagy soha! A gyermeket váró édesanyákon erős a nyomás, hogy akkor tesznek meg mindent születendő babájuk egészségéért, ha levetetik sok százezer forintért születéskor a köldökzsinórvérüket. De valójában ennél sokkal árnyaltabb a kép, a köldökzsinórvért nem lehet úgy feltüntetni, mint az egyetlen csodaszert, amely kizárólagos őssejtforrásként gyógyítja meg majd egy napon gyermekünket.

◆ Minden édesanya szeretne felelősen dönteni, és szeretne mindent megtenni a gyermekéért, de ehhez hiteles információkra, valós számokra, nem pedig ríogatásra, esélylatolgatásra van szüksége. „Mielőtt bárki is prekoncepcióval vádolna a köldökvérőssejt felhasználásával kapcsolatban, hadd szögezzem le a következőt: a köldökvérőssejtjei fantasztikus lehetőséget jelentenek a vérképző őssejt-transzplantációban, és rengeteg előnnyel rendelkeznek az egyéb forrásból származó vérképző őssejtekkel szemben. Ugyanakkor azt sem hallgathatjuk el, hogy alkalmazásuk számos nehézséggel is jár, sok beteg számára nem jelentenek előnyös alternatívát, sőt, rosszabb gyógyulási esélyt kínálnak, mint más őssejtforrások” – vallja dr. Kriván Gergely, az Egyesített Szent István és Szent László Kórház Gyermekhematológiai és Óssejt-transzplantációs osztályának főorvosa.

MI AZ AZ ŐSSEJT?

Az őssejt egy olyan osztdóásra képes sejt, amelyek még nem specializálódtak, így alkalmasak lehetnek különféle elhasználódott, károsodott, hiányzó sejtek pótlására különböző betegségekben. Az őssejt két alapvető tulajdonsággal rendelkezik: egyrészt életük végig megőrzik osztdási képességüket, másrészt többféle sejt típus is képződhet belőlük. Háromféle őssejtet különböztetünk meg aszerint, hogy az egyedfejlődés melyik szakaszában alakulnak ki. A legősibb őssejt, amely még bármivé tud alakulni, maga a megtermékenyített petesejt, ebből származik a szervezet alkotó összes sejt típusa. Pár nap elteltével kialakul az embriócsomó, ennek sejtjei az ún. embrionális őssejt. Ezek még igen rugalmasak, és a méhlepény sejtjein kívül bármely sejt típus (ideértve az ivarsejteket is) létrehozására képesek. Az embrionális őssejtekből eltérő feladatokra szakosodott őssejt alakulnak ki, ezek felelnek egy-egy szövet vagy szerv kifejlődéséért. Az emberi szervezet több mint 200 sejt típusa az ilyen ún. szöveti őssejtekből alakul ki. Ilyen például a csontvelőben található vérképző őssejt is. Bár sokféle kísérleti stádiumban lévő őssejtkutatás, gyógyítás zajlik a világban, ezeket egyelőre csak a remény és a csodavárás táplálja. A mindennapi klinikai gyakorlatban jelenleg egyedül a vérképző őssejt használható fel vérképzőszervi betegségek esetén. A vérképző őssejt a csontvelőben található, ezért magát a beavatkozást csontvelő-átültetésnek nevezték el. Az utóbbi évtizedben a sejtgyűjtés már elsősorban a keringő (perifériás) vérből történik, illetve egyre több átültetést végeznek a testvér- vagy idegen köldökvér-őssejt felhasználásával, ezért nevezik ezt ma már vérképző őssejt-transzplantációnak.

Kép - Profimedia - Red Dot

Köldökzsinórvérrel dolgozik egy laboráns a lipcsei (Németország) Bio-City-Leipzig őssejtkutató vállalat laborjában.

LE KELL-E VETENNI ÉS MAGÁNÚTON TÁROLTATNI A KÖLDÖKZSINÓRVÉRT?

Ezek után felmerül a kérdés, hogy valóban szükség van-e a saját őssejt levételére, tárolására százezeres költségeért. Kriván főorvos úr megerősíti, hogy a köldökvérőssejt transzplantációs gyakorlatban szinte sosem a saját sejtek (autológ) felhasználása történik, hanem más személyből származó (allogén) sejtek transzplantációját végzik. Vajon miért lehet ez? Először is, a veleszületett betegségekben a saját sejtekkel nem lehet gyógyítani, mert azok genetikailag szintén hibásak, és a rosszindulatú vérképzőrendszeri betegségekben éppen az idegen sejtek által okozott immunológiai hatást használják fel a gyógyítás során. Továbbá a születéskor levett, majd visszaadott saját őssejt tartalmazhatják azt a genetikai hátteret, amely hozzájárult a rosszindulatú betegség kialakulásához. Ezenkívül a rosszindulatú betegségek esetében döntő szerepe van a visszaadott sejt számának és gyors megtapadásának, a leggyűjtött köldökvér-őssejt száma pedig korlátozott. Ezért az őssejtgyűjtést a perifériás vérből a transzplantáció előtt végzik el, így akár 100-szor több őssejt gyűjthető le, mint amennyi a köldökvérben van. A Szent László Kórházban az első hazai köldökvérőssejt-transzplantációt 2001-ben végezték gyermekben, azóta 46 betegnél történt köldökvérőssejt-átültetés. Minden transzplantációhoz más donortól kapott őssejtre volt szükség. Saját köldökvérőssejt

visszaadására Magyarországon – a magánbankokban tárolt sok tízezer minta ellenére – mindeddig nem került sor. „Három esetben végeztünk testvérdonoros köldökvérőssejt-átültetést, mindhárom gyermek meggyógyult. E családi donoros transzplantációhoz a köldökvérőssejtet nem magánszolgáltató, hanem munkatársaimmal magunk vettük le, fagyasztottuk és tároltuk, a betegek számára mindig térítésmentesen” – avat be a részletekbe Kriván doktor úr.

Az őssejt magánbankokban történő tárolásánál a legfőbb probléma az érintettek nem megfelelő tájékoztatása. „Több alkalommal transzplantációra érkező családokat kellett felvilágosítani arról, hogy gyermekük levett saját őssejtje nem használható fel genetikai betegségének gyógyítására, ezért más donort kell keresnünk. Mint a köldökvérőssejtet felhasználó legnagyobb magyarországi központ vezetőjét, szinte naponta keresnek meg telefonon, írásban vagy személyesen olyan várandós családok, akik bizonytalanok abban a tekintetben, hogy tároltassák-e gyermekük őssejtjeit vagy sem” – állítja a specialista. A felelős döntéshez tehát kiegyensúlyozott, a költségeket és a várható hasznot, a felhasználás valódi valószínűségét tartalmazó hiteles információra lenne szükségük. Sajnos azonban ehelyett az esetek többségében reklámanyagokat, telefonhívásokat, köldökvérőssejt-tárolási akciókról szóló propagandaanyagokat, a banki részletfizetési lehetőségekről szóló tájékoztatást kapnak elsősorban a szülők. ◆